

De Vlinderstichting

Ab Kuypers

In feite is De Vlinderstichting met haar 18 jaar binnen natuurbeschermend Nederland een nog maar jonge instelling. Toch heeft deze landelijk opererende organisatie een bekendheid, waarop de imkerorganisaties misschien jaloers kunnen zijn. Terwijl zij met 5.000 donateurs qua grootte te vergelijken is met de vaderlandse imkerij. Dankzij de inzet van een groot aantal vrijwilligers (1.500 ongeveer) kunnen belangrijke taken worden uitgevoerd. Bovendien heeft men geldbronnen weten aan te boren, waarmee mooie projecten kunnen worden opgezet. Neem nu de vlindertuinen bij een groot aantal zorginstellingen. Mogelijk gemaakt door subsidie van het VSB fonds. Hierover gaat mijn gesprek met Vivian Siebering, medewerkster voorlichting en educatie bij De Vlinderstichting.

Tot behoud en herstel

De Vlinderstichting is in 1983 opgericht als landelijke natuurbeschermingsorganisatie vanuit de Landbouwuniversiteit Wageningen. Behalve om de vlinders bekommert men zich ook om de libellen. Beide zijn belangrijke graadmeters voor de kwaliteit van de natuur. Het ging en gaat niet echt goed met die vrolijke fladderaars. De verbetering van leefomstandigheden, daar onder andere zet de stichting zich voorin. Behoud en herstel van de vlinderstand, zo wordt de doelstelling omschreven. Haar werk wordt niet alleen mogelijk gemaakt door de ruim 5.000 donateurs. Subsidies van betreffende overheden en samenwerken met bijvoorbeeld Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, voor wie allerlei projecten worden uitgevoerd, zorgen voor een gezond financieel draagvlak.

Foto's: De Vlinderstichting.

Samen met subsidieverstrekker, het VSB Fonds, nu een particuliere instelling voortgekomen uit het bankwezen, is een mooi project op stapel gezet. De aanleg van een groot aantal vlindertuinen bij zorginstellingen van allerlei aard is één van die aansprekende projecten welke momenteel in uitvoering is. Eentje met verschillende gezichten, waarbij niet alleen het belang van onze vlinders meetelt, maar ook sociale contacten tussen verschillende groepen moeten doen ontstaan.

Het begin

Vorig najaar betekende de aanleg van de eerste vlindertuin een daadwerkelijk begin van het project dat uiteindelijk 50 van zulke tuinen bij zorginstellingen moet opleveren, verspreid over het hele land. Over het 'hoe en waarom' spreek ik op een 'bloedhete' dag, eind augustus met Vivian Siebering van De Vlinderstichting. Vanuit haar functie is zij nauw betrokken bij het project.

277

Veel belangstelling bij de opening van de vlindertuin

Vivian: 'Toen in maart 2000 de mailings de deur uitgingen naar de zorginstellingen, waarin het project van de vlindertuinen werd aangekondigd, konden we niet vermoeden dat er zo'n grote belangstelling voor zou bestaan. Er is met veel enthousiasme op gereageerd. Terwijl de eisen die wij stellen aan eventuele deelnemers niet gering zijn, kregen wij, boven verwachting, ruim 350 aanmeldingen binnen. Hiervan konden wij er echter maar 50 honoreren.'

Inmiddels is de helft van het uiteindelijke aantal tuinen aangelegd. Dit najaar moet de laatste worden opgeleverd. Een lange tijd van overleg en voorbereiding is aan de start van dit project vooraf gegaan. Toen eenmaal het convenant door het VSB Fonds en de vlinderstichting kon worden ondertekend stond het project als een huis. De voorwaarden waaraan zorginstellingen moesten voldoen stonden op papier, er was een prachtig ontwerp gemaakt en een bedrijf gevonden dat de tuinen kon gaan aanleggen.

Niets voor niets

Om in aanmerking te kunnen komen, moesten de betreffende instellingen aan enkele eisen voldoen. Ten eerste moest men beschikken over een stuk grond, groot genoeg om de tuin te kunnen aanleggen. Daarnaast moest men de garantie kunnen geven, dat men zelf het onderhoud van de tuin ter hand kon nemen, in ieder geval gedurende de eerste vijf jaar. Vivian Siebering: 'Het onderhoud van de tuin is heel cruciaal voor het uiteindelijk slagen ervan. We hebben daarvoor een standaardprocedure geschreven, het 'Onderhoudsplan VSB Vlindertuin', waarmee elke deelnemer moet instemmen. Wij hebben dan ook vrij streng gekeken naar hetgeen men daarvoor in huis heeft'.

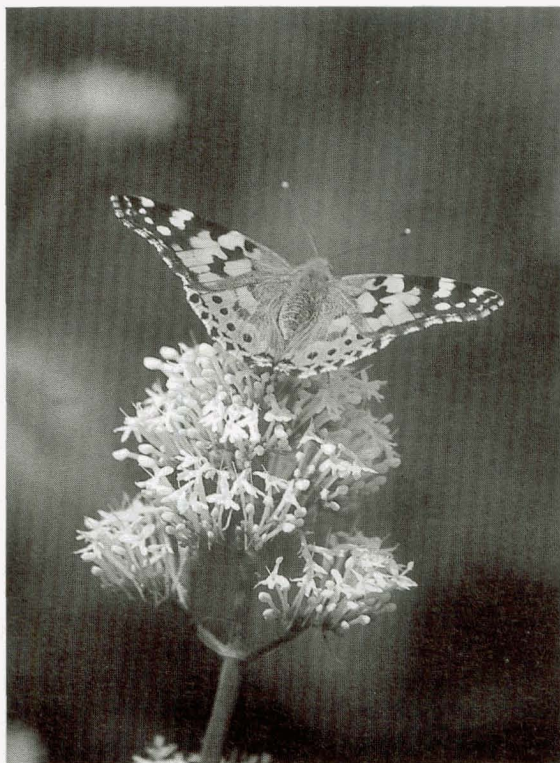
Ook moet men bereid zijn, de tuin open te stellen voor vooral de jeugd en samen met hen daar bepaalde activiteiten ontwikkelen. Contact met bijvoorbeeld een basisschool in de directe omgeving was een noodzaak. Was zo'n onderwijsinstelling gevonden, dan moest ook deze zich verplichten daadwerkelijk in het project te participeren. Het is allesbehalve een vrijblijvende aangelegenheid.

De tuin

Alle tuinen worden aangelegd volgens één vast ontwerp. Het tuinbureau Liesbeth ten Hallers heeft op een oppervlakte van ongeveer 200 vierkante meter een ontwerp gerealiseerd, waarin verschillende elementen aanwezig zijn. De tuin heeft een cirkelvormig oppervlak. Aan de ene kant is gekozen voor een wat traditionele border, daar tegenover vindt men

een wat meer natuurlijk tuingedeelte. Hier treffen we onder andere bloemrijk grasland en een puintuin aan. Alles echter ingericht met planten en struiken, die voor vlinders nuttig zijn. Nuttig in de zin van voedsel voor vlinders en rupsen en een beschermd klimaat om te kunnen overwinteren en zich voort te planten. Bovendien is er volop gelegenheid om zelf gewassen te zaaien. Vooral samen met kinderen zal dit laatste een mooie gelegenheid blijken voor de realisatie van de verbeelding van hetgeen de kinderen in de klas hebben geleerd over bloemen en vlinders. Dat er bovendien gelegenheid is voor rustig zitten en genieten van de omringende natuur, dat moge duidelijk zijn. Alle tuinen zijn tevens toegankelijk voor rolstoelers.

De aanleg is in handen gegeven van één en hetzelfde bedrijf, te weten BTL Uitvoering, een hoveniersbedrijf met verschillende rayons. 'Het voordeel is, dat nu steeds dezelfde mensen bij de aanleg zijn betrokken. Zij kunnen het gehele land bestrijken en weten waarom het gaat en wij hoeven niet telkens opnieuw uit te leggen wat wij van hen verlangen', aldus Vivian.

Distelvlinder op witte spoorbloem.
Foto: G. Schalk/E. Seldenthuis

Meerdere kanten aan de zaak

Het doel is in eerste instantie het uitbreiden van de leefomgeving voor vlinders. Mogelijk kunnen de tuinen zelfs als verbindingroutes voor vlinders tussen verschillende gebieden functioneren. 'Aan dit project zitten echter meerdere kanten', vervolgt Vivian Siebering. 'Het is ook een verrijking van de leefomgeving van de bewoners van de instellingen, waar wij een tuin aanleggen. Maar ook de contacten met de jeugd zijn natuurlijk belangrijk. Het past bovendien helemaal in de ontwikkelingen binnen de zorgsector, die het integreren van de bewoners in de maatschappij wil bevorderen. De uitwerking en de betrokkenheid is eigenlijk bij elke tuin weer anders. Sterk afhankelijk van degene, die in betreffende instelling verantwoordelijk is en van de wijze waarop de samenwerking met de school verloopt'. Het project loopt, wat betreft de uitvoering, tot het einde van dit jaar; dan moeten alle vijftig tuinen zijn aangelegd. Er moet echter wel rekening mee worden gehouden, dat de tuinen enkele jaren nodig zullen hebben om zich volledig te kunnen ontwikkelen. Vivian Siebering: 'De uiteindelijke resultaten zullen echter pas na enkele jaren duidelijk zijn. De mogelijkheid bestaat dat er verdere samenwerking met het VSB Fonds komt. Het zou eigenlijk zonde zijn, wanneer het bij de tuinen alleen zou blijven. Te

denken valt bijvoorbeeld aan het bekijken welke vlinders op den duur in de tuinen zullen verschijnen. Waar zich tuinen bevinden zouden ook lezingen gehouden kunnen worden, terwijl van de tuinen zelf een stuk voorlichting zou kunnen uitgaan'.

Proef op de som

De tuin doet nu nog wat kaal aan. Toch is het idee van wat het worden moet al duidelijk zichtbaar. De plattegrond uit de folder 'Een VSB vlindertuin', het ontwerp van genoemd tuinbureau, komt tot leven. Ter afsluiting van mijn gesprek met Vivian Siebering bezoeken wij een pas aangelegde vlindertuin, zeg maar om de hoek van het kantoor van De Vlinderstichting in Wageningen. 'Even genieten van de zon?' Een bewoonster van de betreffende instelling komt in onze richting gewandeld. Er fladderen wat vlinders rond als teken van een goed begin. Honingbijen zien we zelfs al in grote aantallen rondvliegen en foerageren. Niet verwonderlijk. Wanneer je de plantenlijst van de vlindertuin bekijkt, kom je daar heel wat onder imkers goede bekenden tegen. Goede bekenden in de betekenis van prima drachtplanten. Met dank aan het VSB Fonds en De Vlinderstichting zullen we maar zeggen.

bijen

Hommelplanten

Marie-José Duchateau

Een artikel over (tuin)hommelplanten gaat meteen ook over de kolonieontwikkeling die buiten goed te volgen is, en over de verschillende hommelse soorten. Maar eerst iets over wat typische hommelpflanzen zijn, planten dus waarop alleen hommels vliegen. Bijvoorbeeld de rode klaver is zo'n hommelpflanzen waarop u geen honingbij zult aantreffen in tegenstelling tot de witte klaver. In eerste instantie lijken de rode en witte klaver sprekend op elkaar, behalve de rode kleur dan. Als u echter een bloempje van de rode klaver en witte klaver naast elkaar legt dan valt meteen op dat de rode klaver een langere bloem heeft en de honingbijen met hun korte tong met geen mogelijkheid bij de nectar van de rode klaverbloem kunnen komen. Typische hommelpflanzen zijn planten waarvan de nectar diep verscholen ligt in lange bloembuizen waar de

hommels met hun lange tong wel bij kunnen. De tonglengtes verschillen per hommelse soort. Verder zijn de hommels sterker en meestal zwaarder dan honingbijen en kunnen daardoor zwaar 'vergrendelde' bloemdeuren openen, wat honingbijen niet kunnen.

Vroege voorjaar

Rond half maart komen de eerste aardhommelkoninginnen (*Bombus terrestris*) te voorschijn uit hun winterslaapplekje in de grond. Deze koninginnen zijn zeer gebaat met de dan bloeiende heide (*Erica herbacea*). Ook op de crocus kunt u koninginnen aantreffen, bepoederd met oranje-geel stuifmeel. Vroegbloeiende wilgen (*Salix*) zijn ook belangrijke stuifmeelbronnen, nodig voor de rijping van de eitjes en het voeren van de eerste larven. Op longkruid (*Pulmonaria*) die wat later bloeit, vindt u met name de koninginnen van de